

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J. Klopstra	Datum	30 november 2021
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	9500566
E-mail	jan.klopstra@utrecht.nl	Onderwerp	Meerjaren investeringsprogramma beheer openbare ruimte 2022-2026
Bijlage(n)	MJIP 2022-2026	Beleidsveld	Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Op 18 februari 2021 heeft u ingestemd met de Nota Beheer Openbare Ruimte '*De basis in beeld en ontwikkelend beheer als toekomstperspectief*'. Conform de toezegging in de [Raadsbrief Toezeggingen commissiebehandeling Nota Beheer Openbare Ruimte](#), ontvangt u in de bijlage voor de eerste keer het Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) 2022-2026 voor het beheer van de openbare ruimte.

Op weg naar ontwikkelend beheer

Vanuit het beheer en onderhoud zorgen we er iedere dag voor dat de stad er schoon, heel en veilig bij ligt. Met de Nota Beheer Openbare Ruimte is begin 2021 de nieuwe beheerfilosofie van de gemeente Utrecht vastgesteld. Het wenkend perspectief is ontwikkelend beheer, met als ambitie om vanuit het beheer een belangrijke bijdrage te leveren aan de gemeentebrede maatschappelijke opgaven. Dit vraagt om een integrale aanpak, waarbij we bij onze beheerprojecten zoveel mogelijk proberen ook opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, vergroening, mobiliteit, woningbouw, de energietransitie en digitalisering mee te koppelen.

In het verleden was het vakgebied beheer vooral een technische aangelegenheid (functioneel beheer), waarbij we slechts beperkt invulling gaven aan een integrale aanpak. De komende jaren geven we stap voor de stap vorm en inhoud aan de filosofie van het ontwikkelend beheer. Een belangrijk instrument dat ons hierbij gaat helpen is het MJIP. Het MJIP brengt de opgave op het gebied van groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte, inclusief het wegwerken van achterstallig onderhoud, meerjarig in beeld en biedt daarmee het inzicht om een integrale aanpak te realiseren.

De ingezette ontwikkeling naar ontwikkelend beheer is herkenbaar bij veel gemeenten in Nederland. De vraag op welke wijze we hier goed invulling aan kunnen geven, is een terugkerend onderwerp in de gesprekken die wij voeren met de G4 en andere gemeenten die een vooraanstaande rol hebben in het denken over de toekomst van het vakgebied beheer openbare ruimte, zoals Leiden, Almere, Zoetermeer en Zwolle.

MJIP 2022-2026

Het MJIP 2022-2026 geeft inzicht in de groot onderhouds- en vervangingsprojecten die we op basis van de huidige inzichten in de komende vijf jaar willen uitvoeren in de stad. Met dit programma houden we de openbare ruimte op het gewenste kwaliteitsniveau. Het programma met lopende projecten en nieuwe projecten voor de aankomende jaarschijf (2022) staat vast. Het programma in de daaropvolgende jaarschijven gebruiken we om in gesprek te gaan met partners over koppelkansen, maar kan op termijn op onderdelen nog worden bijgesteld.

In het MJIP geven wij voor alle projecten aan of een bijdrage wordt geleverd aan het wegwerken van het achterstallig onderhoud. Onderhoud wordt aangemerkt als achterstallig onderhoud wanneer onderhoud niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Dit kan leiden tot een grotere kans op schade en/of onveilige situaties. Onveilige situatie worden te allen tijde direct aangepakt en verholpen.

In het kader van de integrale aanpak van de beheeropgave, zijn in dit MJIP ook de water- en rioleringsprojecten opgenomen. Deze worden echter niet gefinancierd vanuit de gelden voor het beheer van de openbare ruimte zoals vastgelegd in de Nota Beheer Openbare Ruimte, maar vanuit de rioolheffing. De water- en rioleringsprojecten zijn ook beschreven in het Programma Water en Riolerings 2022-2026, dat u als onderdeel van de Visie Water en Riolerings ter besluitvorming is aangeboden.

Een deel van de in het Meerjarenperspectief Ruimte (MPR) genoemde projecten in de openbare ruimte vindt u ook terug in het MJIP. Hier is de verbinding tussen de beheeropgaven en de ontwikkelopgaven al gelegd. In het MJIP wordt getoond welke koppelkansen worden meegenomen of verkend. Ook de bijdrage vanuit het beheer aan het Programma Werk aan de Werf is opgenomen in het MJIP. De werkzaamheden in dat gebied worden uitgevoerd door de opgezette programmaorganisatie. Voor een volledig inzicht in de activiteiten uit het Programma Werk aan de Werf wordt verwezen naar de gemeentelijke website [Herstel werven](#).

Instrument in ontwikkeling

Voorheen hadden we slechts inzicht in de projecten die we in de komende jaarschijf zouden uitvoeren. Het MJIP maakt het voor ons nu voor het eerst mogelijk om vijf jaar vooruit te kijken. Hiermee zijn we beter in staat om groot onderhouds- en vervangingsprojecten op het gebied van water en riolerings, infrastructuur en groen in samenhang op te pakken en zo werk met werk te maken. Door vroegtijdig in beeld te brengen welke projecten we op welk moment willen uitvoeren, ontstaat ook voor andere opgaven en programma's in de stad de mogelijkheid om mee te doen. We bevragen gemeentelijke opgavetrekken en partners nu actief op koppelkansen en merken dat dit meerwaarde heeft in de projectvoorbereiding. Zo werken we toe naar de beoogde integrale aanpak van projecten.

Het MJIP is een instrument in ontwikkeling, waarin we voorlopig drie categorieën van groot onderhouds- en vervangingsprojecten voor het beheer van de openbare ruimte onderscheiden. Hier is voor gekozen omdat deze indeling een uitwerking is van de beheerfilosofie uit de Nota Beheer Openbare Ruimte die past bij de werkwijze van de beheerorganisatie en aansluit bij de wijze van financiering van deze projecten.

Bij de *'integrale projecten'* koppelen we maatschappelijk opgaven op het gebied van bijvoorbeeld klimaatadaptatie, mobiliteit of woningbouw mee met groot onderhouds- of vervangingsopgaven in een bepaald gebied. Financiering vindt gezamenlijk plaats vanuit het Meerjaren Perspectief Ruimte, de Nota Beheer Openbare Ruimte en het Programma Water en Riolerings. Het gaat om projecten op een grotere schaal, waarbij vaak een complete herinrichting van de openbare ruimte plaatsvindt. Zo wordt bijvoorbeeld waar nodig vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid het wegprofiel aangepast naar een 30 km/uur inrichting, wordt waar nodig meer ruimte voor fietsers en voetgangers gecreëerd of wordt waar nodig extra groen aangelegd. Dit vraagt om het goed op elkaar afstemmen van budgetten, plannen en aanpak. Plekken waar dit al gerealiseerd wordt zijn bijvoorbeeld de projecten [Amazonekwartier](#), [Bernadottelaan](#) en [Kanaalstraat](#).

In de *'werk-met-werk projecten'* brengen we beheerwerkzaamheden op het gebied van water en riolerings, infrastructuur en/of groen samen in één project en nemen we in ieder geval klimaatadaptatieve maatregelen. Financiering vindt plaats vanuit de Nota Beheer Openbare Ruimte en Programma Water

en Riolering. Het combineren van werkzaamheden vanuit verschillende beheerdisciplines levert direct voordeel op vanuit kosteneffectiviteit en beperkt in de uitvoering de overlast voor bewoners. Bij deze projecten blijft het huidige wegprofiel in principe gelijk. Wel kijken hoe we daarbinnen beperkte verkeersremmende maatregelen of in brede stoepen extra groenvakken kunnen aanleggen of parkeerplaatsen kunnen voorzien van waterpasserende verharding. Verder doen we in veel gevallen in de projectvoorbereidingsfase van de werk-met-werkprojecten nader onderzoek naar bredere koppelkansen. Zo kan zo'n project op termijn nog uitgroeien tot een integraal project. Een voorbeeld hiervan is het project Theemsdreef, waar vanuit riolering en verhardingen al een gezamenlijk project is geprogrammeerd en waar we in samenwerking met opgavetrekken en partners in de stad nog verkennen of we de stap kunnen zetten naar een integraal project, zodat we de inrichting nog beter kunnen aanpassen aan de actuele en toekomstige eisen en wensen.

Bij de *'objectgerichte projecten'* beperken de werkzaamheden zich tot het groot onderhoud aan of de vervanging van één object(type), zoals een brug, een speelplaats of een rij lantaarnpalen in een straat. Bij veel van deze werkzaamheden is het logisch en noodzakelijk om ze vanuit één discipline uit te voeren, bijvoorbeeld omdat het vanwege veiligheidsoverwegingen nodig is, of omdat het vanwege de omvang van het werk doelmatiger in de uitvoering is en de koppelkansen gering zijn. Er zullen dan ook altijd objectgerichte projecten blijven bestaan. Financiering vindt plaats vanuit Nota Beheer Openbare Ruimte en Programma Water en Riolering.

Bij alle drie de categorieën projecten kijken we hoe we invulling kunnen geven aan gemeentebrede kaders op het vlak van een gezonde leefomgeving, een toegankelijke openbare ruimte, een diervriendelijke openbare ruimte en het gebruik van duurzame materialen.

In deze eerste versie van het MJIP is al zoveel mogelijk gekeken naar mogelijkheden om tot integrale projecten te komen. Toch is het aantal integrale projecten nog beperkt en zijn er nog veel werk-met-werk projecten en objectgerichte projecten. Dat komt met name omdat voor het goed opzetten van een integraal project veel meer voorbereidingstijd nodig is.

We willen op termijn in het MJIP meer integrale projecten opnemen, zodat we steeds beter invulling geven aan de beheerfilosofie van ontwikkelend beheer. We zetten daarom in de komende jaren verbeterstappen in zowel de onderlinge samenwerking met partners als in de uitvoering. Door steeds scherpere afwegingen te maken op basis van inspectiegegevens, gebiedsinformatie en mogelijkheden voor koppelkansen met gemeentebrede opgaven en opgaven van partners, geven we invulling aan ons streven naar een integrale aanpak.

Haalbaarheid

We streven ernaar het programma van 2022, inclusief het wegwerken van achterstallig onderhoud, te realiseren. De Nota Beheer Openbare Ruimte is in februari 2021 vastgesteld. Dit is ongeveer een half jaar later dan eerder verwacht. Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2021 was het daarom niet mogelijk om de planning zoals in de Nota staat, al in 2021 volledig waar te maken. We verwachten dat deze vertraging mogelijk ook nog effect heeft op de uitvoering in 2022.

De haalbaarheid van het programma is afhankelijk van een aantal factoren. Ten eerste is de haalbaarheid afhankelijk van de ingezette organisatorische ontwikkeling. In de Nota Beheer Openbare Ruimte is aangegeven dat het toevoegen van capaciteit en competenties voor strategisch beheer, integrale programmering en de regievoering door Stadsbedrijven voorwaarden zijn voor het daadwerkelijk kunnen uitvoeren van ontwikkelend beheer. In het afgelopen jaar is de strategische capaciteit van de organisatie op onderdelen versterkt en tegelijkertijd moeten we nog een forse stap zetten. Dit speelt ook bij de benodigde groei van de uitvoerende capaciteit van de organisatie, die randvoorwaardelijk is voor het kunnen realiseren van het programma. De beperkte beschikbaarheid van technisch personeel vormt een risico voor het halen van de in de Nota Beheer Openbare Ruimte gestelde ambities. We doen een extra inspanning op het vlak van recruitment om dit risico te ondervangen.

Ook andere ruimtelijke programma's en opgaven in Utrecht, zoals de Ruimtelijke Strategie Utrecht, de warmtetransitie en het programma Wervengebied leveren steeds grotere en complexere projecten op die een beroep doen op de uitvoerende capaciteit van de organisatie. Het is een uitdaging om al deze opgaven met de beschikbare capaciteit te realiseren. Tot slot spelen onzekerheden rondom de coronapandemie, wet- en regelgeving, capaciteit in de markt en beschikbaarheid van materialen een rol bij de haalbaarheid van het programma. We maken gebruik van de gemeentebrede Utrechtse

Burgemeester en wethouders

Datum 30 november 2021
Ons kenmerk 9500566

Handleiding projectbeheersing om de risico's binnen onze projecten te beheersen. De financiële strategie uit de Nota Beheer Openbare Ruimte, waarbij we investeringen activeren en beschikken over een voorziening groot onderhoud, stelt ons in staat om eventueel vertraging van projecten financieel op te vangen.

Tot slot

Conform onze toezegging ontvangt u jaarlijks bij de Voorjaarsnota een actualisatie van het MJIP. Zo ontvangt u dus bij de Voorjaarsnota 2022 het Meerjaren Investeringsprogramma 2023-2027. Gelijktijdig ontvangt u bij de Voorjaarsnota 2022 de eerste voortgangsrapportage over de Nota Beheer Openbare Ruimte. In deze rapportage gaan we, naast de voortgang van de nota, nader in op de organisatorische ontwikkelingen en de groei van de personele capaciteit.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,